

Diarienummer: Ju2025/01157

Remissyttrande från: Sveriges Kvinnoorganisationer

Datum och ort: 2025-09-01, Stockholm

Sveriges Kvinnoorganisationers yttrande över En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld

Sveriges Kvinnoorganisationer är en partipolitiskt obunden paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige. Nedan följer vårt yttrande över *Utkast till lagrådsremiss - En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld*, Diarienummer: Ju2025/01157.

3.3 En särskild straffbestämmelse som tar sikte på psykiskt våld bör införas

Sveriges Kvinnoorganisationer avstyrker utkastets förslag att införa en ny straffbestämmelse som tar sikte på psykiskt våld. Vi delar bilden av det psykiska våldets omfattning och allvarlighetsgrad. Psykiskt våld utgör en stor del av det våld som män utövar mot kvinnor, det begränsar kvinnors liv och frihet, är ett allvarligt hot mot svensk demokrati och jämställdhet och är straffvärt. Dock ser vi stora risker med att införa en särskild straffbestämmelse om psykiskt våld, utifrån kunskapsmässiga hinder inom rättsväsendet och strukturella problem i bemötandet och rättshantering av våldsutsatta kvinnor och barn. En sådan risk, som även lyfts av bland annat Åklagarmyndigheten och kvinnojourer, är att den föreslagna straffbestämmelsen kan komma att utnyttjas och missbrukas av förövare. Till exempel kan psykiskt våld komma att uppges som en förklaring till utövandet av fysiskt våld; han kan till exempel hävda att han blev tvungen att slå för att få tyst på henne eller för att hon kränkte honom, att hon ljuger om våldet för att straffa honom eller vända barnen mot honom. Tyvärr får sådana 'förklaringar' alltför ofta gehör i svensk rätt och dessa farhågor är grundade i hur verkligheten ser ut idag för våldsutsatta kvinnor och barn.¹

Sveriges Kvinnoorganisationer och våra medlemsorganisationer som arbetar direkt med stöd till våldsutsatta kvinnor och barn ser konstant hur mannens ord går före kvinnans i brottsmål, vårdnadstvister etc., och hur patriarkala föreställningar om kvinnor och män

¹ [Stifta inte lagar som blir till vapen mot kvinnor | Dagens ETC](#)

får genomslag i faktiska domar. Rättssystemet ger gång på gång pappor som misshandlat sina barns mamma delad vårdnad av gemensamma barn och våldet omskrivs till "samarbetssvårigheter" som mamman får ansvaret för. Påpekar hon våldet kan hon beskyllas för umgängessabotage och/eller föräldraalienation (PA/PAS), båda helt ovetenskapliga begrepp som inte har någon plats inom svenskt rättsväsende. Sverige har nyligen fått skarp kritik för detta av GREVIO, som i sin senaste granskning av Sverige menar att rättsliga beslut om vårdnad och umgänge inte tar tillräcklig hänsyn till säkerheten och behoven hos kvinnor och barn som lämnar våldsamma relationer. GREVIO kritiserar även att ogrundade begrepp såsom föräldraalienation används och accepteras inom rättsväsende för att avfärda påståenden om våld i hemmet samt att anklagelser om våld i hemmet ofta ignoreras. Dessutom riktas stark kritik mot att man i familjerätten oftast försöker nå överenskommelser mellan parterna ² - överenskommelser som den våldsutsatta kvinnan ofta går med på av rädsla för att annars beskyllas för samarbetssvårigheter och riskera vårdnaden om barnen. Att det går till på detta sätt inom det svenska rättssystemet är ett tydligt exempel på hur starkt präglad systemet är av stereotypa föreställningar om att kvinnor är manipulativa, svartsjuka och kontrollerande, och att kvinnor ljuger om eller överdriver sin utsatthet för mäns våld. Stereotyper om att kvinnor har större färdigheter och 'makt' över den psykiska arenan gör att det psykiska våldet ses som en kvinnlig domän, ett kvinnligt maktmedel mot män och barn. Den kunskapsbaserade, fördjupade och könade våldsförståelse som kvinnorörelsen arbetat fram, och som delvis framträder i utkastet till lagrådsremiss, råder inte i samhället i stort. Därmed saknas de förutsättningar som krävs för att den föreslagna straffbestämmelsen ska tillämpas på önskvärt sätt. Det är med detta som grund Sveriges Kvinnoorganisationer ser stora risker med förslaget där kvinnor framgent kan komma att beskyllas för psykiskt våld som ett medel för män att fortsätta maktutövande.

Det som framförallt behövs, och som GREVIO framhåller som ett akut behov i Sverige, är djupgående utbildning inom hela straffrättsområdet och inte minst inom familjerätten, en könad förståelse av mäns våld mot kvinnor samt ökad kunskap om hur rättssystemet bättre kan möta våldsutsatta kvinnor och barn och ingjuta förtroende hos denna grupp brottsoffer. Om denna kunskap om våldets mekanismer och uttryck inte finns inom rättsväsendet lär den föreslagna straffbestämmelsen i bästa fall bli verkningslös och i värsta fall komma att användas mot kvinnor.³

² Grevio First Thematic evaluation report Sweden (2024). <https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-on-building-trust-by-delivering-suppo/1680b29c62>

³ Ibid.

Sveriges kvinnoorganisationer har i tidigare remissvar efterfrågat en översyn av möjligheterna att använda nuvarande lagstiftning även på företeelsen psykiskt våld. GREVIO har i tidigare granskning av Sverige konstaterat att vi har tillräcklig lagstiftning mot psykiskt våld; brottet grov kvinnofridskränkning lyfts som en särskilt banbrytande lagstiftning, inte minst då det är ett könat brott som erkänner män som förövare och kvinnor som offer för våld, men även att det fångar våldets upprepade natur (våldets kontinuum), och dess olika uttryck: fysiskt, sexuellt och psykiskt våld. Gällande psykiskt våld mot kvinnor påpekar GREVIO även hur mer allmänna brott såsom olaga tvång, olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning också är tillämpliga. Det GREVIO framförallt uppmanar till är att Sverige säkerställer en *effektiv tillämpning* av hela spektrumet av brott som rör psykiskt våld då det utövas gentemot en partner, genom att öka utbildningsinsatser samt tillföra särskilda resurser inom brottsbekämpande myndigheter.⁴ Slutsatsen är tydlig; det finns tillräcklig lagstiftning, men den behöver användas på rätt sätt. Vi vill även särskilt lyfta Åklagarmyndighetens bedömning att nu gällande rätt i stort ger tillräckligt utrymme för att beivra psykiskt våld, med en eventuell utvidgning av vissa lagregler. Detta skulle kunna vara ett sätt att undvika de risker vi ser med införandet av den föreslagna nya straffbestämmelsen.⁵

Mäns våld mot kvinnor lagförs i alltför låg utsträckning, men det beror inte på att våldet inte täcks av rådande lagstiftning utan på att de lagar som finns inte används, polisen saknar tillräckliga resurser och domare saknar kunskap om mäns våld mot kvinnor. Brottet grov kvinnofridskränkning är ett tydligt exempel på lagstiftning som inte används i tillräckligt hög utsträckning. Det är en banbrytande lagstiftning, framtagen utifrån faktisk kunskap om hur mäns våld mot kvinnor i nära relation tar sig uttryck i de allra flesta fall. En utredning från BRÅ visar hur antalet anmälda kvinnofridsbrott och antalet lagföringar stadigt minskat sedan 2009. Dessutom har personupplklaringsprocenten för grov kvinnofridskränkning halverats sedan 2003–2004, då den var som högst. BRÅ konstaterar att bristande personalresurser och hög arbetsbelastning har påverkat förutsättningarna för att utreda grov kvinnofridskränkning, då det försämrat möjligheterna att arbeta utifrån kända framgångsfaktorer - rättsväsendet har fått minskade förutsättningar att stötta målsägande och tappat kompetens kring förhör och bemötande. Det har även lett till att kvinnor utsatta för våld av en manlig partner upplever minskat förtroende för

⁴ GREVIO's (Baseline) Evaluation Report Sweden (2019). <https://rm.coe.int/grevio-inf-2018-15-eng-final/168091e686>

⁵ Åklagarmyndigheten, Yttrande över utkast till lagrådsremiss En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld, (2025). <https://www.regeringen.se/contentassets/07bccd2831534126b70775c2fd3acdcc/aklagarmyndigheten.pdf>

rättsväsendet, och därmed är steget större att polisanmäla och medverka i rättsprocessen.⁶ Att kvinnor har förtroende för polis och rättsväsende är helt avgörande vid denna typ av brottslighet. Därför behövs, utöver öronmärkta resurser till rättsväsendet för personal och utbildning, en ökad samverkan mellan myndigheter, likt den nu nedlagda specialistgruppen gruppen IGOR där polis och socialtjänst samverkade tätt med fall av mäns våld mot kvinnor i nära relation. Under projektet IGORs tid var polisen framgångsrik i att nå våldsutsatta kvinnor och bygga förtroende, vilket resulterade i att många fler våldsutsatta kvinnor gavs stöd och behandling, fler förövare kunde punktmarkeras och följas och andelen avslutade ärenden sjönk. Andra poliser fick också en självklar grupp att höra av sig till vid misstanke om att kvinnor och barn far illa - de interna tipsen om våldsutsatta kvinnor ökade med 300 procent när IGOR fanns. Flera kvinnor vittnade om att de inte hade lyckats ta sig ur relationen, eller att de inte hade varit vid liv idag, om det inte varit för IGOR. Trots detta livsviktiga arbete lades gruppen ned.⁷ Sveriges Kvinnoorganisationer menar att specialistgrupper likt IGOR behöver återinföras på fler platser i landet, då det är ett sätt att säkerställa expertkunskap inom rättsväsendet, och att personer med rätt kunskap och engagemang möter dessa kvinnor. Sådana specialistgrupper ska ha adekvat kunskap om mäns våld mot kvinnor, dess olika uttryck (fysiskt, sexuellt, psykiskt samt en sammanhållen våldsförståelse kring hur de olika våldsuttrycken hänger samman) samt den lagstiftning som är applicerbar på dessa brott. Detta skulle direkt förbättra förutsättningarna att lagföra mäns våld mot kvinnor, även när det gäller psykiskt våld.

⁶ BRÅ Rapport 2019:8, [Grov kvinnofridskränkning - Brottsens hantering och utveckling i rättskedjan 1998-2017](#)

Se även Roks u.å.; [Män slår kvinnor utan straff – och får stöd från samhället - Roks](#)

⁷ Se till exempel Sandberg i FemPers 2024-03-08; [Hyllades för polisarbete mot mäns våld – slutar](#) eller Cantwell i Aftonbladet 2023-09-04; [Polisens enda riktade grupp mot kvinnovåld läggs ner](#)